

Folkekirken Katastrofeberedskab står klar, når livet vælter

Fra personsøger og rejsekuffert til vagttelefon 24/7 med dobbelt simkort.

AF
SUSANNE WORM
STEENSGAARD
ledende beredskabspræst og
sognepræst i Kastrup Kirke

Når katastrofen rammer, uanset om det sker i Danmark eller ude i verden, står Folkekirken Katastrofeberedskab klar. Beredskabet består i dag af 45 erfarne sognepræster fordelt over hele landet, og ledes af 5 ledende be-

redskabspræster fordelt på Danmarks 5 regioner. De træder til, når katastrofen eller krisen rammer, og livet totalt uventet og ganske pludselig vælter for enkeltpersoner, familier og samfund.

Folkekirken Katastrofeberedskab bliver alarmeret af Akut Medicinsk Korrigering eller Politiet, som en del af regionernes psykosociale beredskab i det, vi kunne kalde anden bølge af indsatsen. Det vil sige efter, at gerningsstedet er sikret, og de døde og de sårede er evakueret fra hændelsesstedet.

Beredskabspræsten tager til skadesstedet/EPC – (Evaluering- og Pårørendecenter) eller hospitalet. Alt efter hvor vores indsats er ønsket. Her kommer vi for at yde professionel omsorg og krisestøtte til overlevende og pårørende i katastrofen i samarbejde med krisepsykologer.

Katastrofeberedskabets præster er iklædt præsteskjorter, uddannet i krise- og traumehåndtering og har gennemgået Beredskabsstyrelsens basisuddannelse. De er sikkerhedsgodkendte, har viden om landsberedskabet, katastrofepsykologi, sjælesorg og det ondes teologiske problematikker. Samtidig bærer de med sig en særlig opmærksomhed på den sjælesørgeriske dimension, som er kirkens unikke bidrag i kriseindsatsen.

”Vi fortæller for at få ting til at hænge sammen, der er gået i stykker.” citat af Karen Blixen.

”Tal aldrig om tragedien, men om hændelsen.”

”Husk de fire H’er: Hold af, hold om, hold ud – og om nødvendigt: Hold mund!”

Disse sætninger kan være med til at klæde beredskabspræsterne mentalt på, inden de sendes ud – ofte med kort

Tsunamien blev en skelsættende begivenhed for udviklingen af Folkekirken krisoberedskab FKK. Den viste med al tydelighed behovet for tværfagligt samarbejde, kriseuddannelse – og for at kirken kan være der, hvor det gør allermost ondt.

ganske varsel – til ulykkessteder, katastrofeområder eller private hjem, som er præget af sorg, chok og kaos.

Fra Scandinavian Star til sektoransvar

Folkekirkens Katastrofeberedskab blev til i kølvandet på ”Scandinavian Star”-katastrofen i 1990, hvor 159 mennesker omkom. Præsten Laurits Korsgaard i Frederikshavn blev dengang kontaktet direkte af Flådestationen, da det stod klart, at der var mange danskere blandt ofrene. Han stod alene midt i en tragedie uden noget formaliseret psykosocialt beredskab at støtte sig til. Denne hændelse blev det tydelige kald til folkekirken om at opbygge et beredskab, der kunne agere professionelt og medmenneskeligt i mødet med sorg og traume.

”At hjælpe mennesker, der får død og ulykke tæt på – det er dér, kirken har sin eksistensberettigelse,” har sognepræst Laurits Korsgaard, Frederikshavn sagt – der som eneste præst, blev kaldt ud under færgebranden på ”Scandinavian Star” i 1990.

På baggrund af denne hændelse blev der i årene efter udnævnt præster i alle landets provstier, og på centrale steder stod store kufferter pakket og klar med salmebøger, stearinlys, kriseveste og liturgiske materialer. Præsterne blev udstyret med personsøgere til tilkald, selv husker jeg, hvordan min personsøger lå på dommerbordet – så jeg kunne kaldes ud midt under håndboldkampen, hvis personsøgeren begyndte at bippe.

I 2009 blev Beredskabsloven vedtaget for alle samfundssektorer. Ifølge beredskabsloven § 24 er kirken ligesom alle øvrige samfundssektorer forpligtet til at kunne opretholde funktioner i tilfælde af katastrofer.

Det kaldes sektoransvaret og bygger på nærhedsprincippet: Hjælpen skal ydes så tæt på borgerne som muligt. Derfor inddrages også lokale sognepræster og kirker, som har det fornødne lokalkendskab, og som ofte også kender familierne selv.

Kirken som medmenneskelig medvandrer

Kirkerne kan åbnes som et sorgens beskyttelses- og refleksionsrum, der kan afholdes korte andagter og tændes lys – der hvor ordene er brugt op. Beredskabspræstens opgave er ikke at forkynde, men at være samfundet til hjælp. Derfor tilbyder beredskabet støtte til alle – uanset tro, baggrund og tilhørsforhold. Gennem årene har beredskabet været aktiveret ved en lang række nationale, internationale hændelser og tragiske begivenheder, der har ramt et lokalsamfund. Her er 3 eksempler:

Tsunamien, 2. juledag 2004

Da en voldsom tsunami ramte store dele af Sydøstasien anden juledag i 2004, mistede omkring 230.000 mennesker livet – heriblandt mange europæere og 46 danskere, hvoraf flere var børn og unge. Nu er det over 20 år siden ulykken ramte. De pårørende, som jeg stadig har forbindelse med, kan stadig den dag i dag, minut for minut gøre rede for, hvor de befandt sig, da bølgen ramte, og hvad der skete i de efterfølgende timer.

Folkekirkens Katastrofeberedskab blev en central aktør både i Phuket og i Danmark. Præster fra beredskabet rejste til Thailand og samarbejdede med ambassaden, myndigheder og sundhedsberedskabet i de midlertidige EPC-centre. De deltog i identifikation af afdøde, sørgede for kontakt til pårørende og var nærværende i samtaler og behjælpelige med at udskibe kisterne i et udsendelsestelt, der blev opstillet i Phuket Lufthavn, hvor præsterne fra de nordiske lande holdt korte andagter, inden kisterne blev bragt ombord på flyene.

Tsunamien blev en skelsættende begivenhed for udviklingen af FKK. Den viste med al tydelighed behovet for tværfagligt samarbejde, kriseuddannelse – og for at kirken kan være der, hvor det gør allermest ondt.

Field's, 3. juli 2022

Da skyderiet i shoppingcentret Field's rystede Danmark, blev Folkekirkens Katastrofeberedskab aktiveret med kort varsel. 3 mennesker blev dræbt og 7 mennesker blev såret – og et hav af pårørende, vidner og medarbejdere stod tilbage i chok og sorg.

Mens Rigshospitalets akutmodtagelse modtog sårede og pårørende, mødte beredskabspræster op som støtte til de ventende familier. Samtidig blev de lokale kirker på Amager åbnet for samtaler og lystænding. Beredskabspræsterne blev sendt til EPC-centret (Evakuerings- og Pårørende-centret) i Amagerhallen, hvor de i samarbejde med krisepsykologer havde mange krisesamtaler.

Efterfølgende faciliterede beredskabspræsterne samtalegrupper og støtteforløb for ofre og pårørende i kirkerne. FKK's opgave slutter langtfra, når medierne forlader stedet. Beredskabet er med til at løfte det langstrakte, ofte usynlige arbejde bagefter – i sorggrupper, individuelle samtaler og andre fællesskaber (se bl.a. artiklen på side 14-15).

En ung pige i Hjallerup

Også de små lokalsamfund rammes. I marts 2024 blev en 13-årig pige fundet livstruende kvæstet i Hjallerup og døde kort efter. Dagen efter blev en skole konfronteret med den sværeste opgave: At fortælle børn og voksne, at deres veninde, elev og klassekammerat var død.

Her trådte beredskabspræsterne til i tæt samarbejde med skoleledelse, lærere og psykologer. Allerede fra morgenstunden var tre præster til stede. De deltog i klasseundervisningen, tog individuelle samtaler med søskendes klasser og faciliterede rum for sorg og samvær.

I kirken blev der samme aften afholdt andagt og fælles-spisning for afdødes årgang og forældre, og kirken holdt åbent for lystænding op til begravelsen. En fælles minde-højtidelighed blev senere afholdt i hallen, og klassen fik sin egen mindedag.

Det er netop dér, beredskabspræstens og den lokale præsts styrke ligger: At stå midt i sorgens rum og skabe nærvær og struktur i det uoverskuelige.

I alle tilfælde har beredskabet været en del af en samlet indsats, hvor medmenneskelig nærhed går hånd i hånd med faglig tyngde. •